

OZAN ÖNAL ŞİİRİNE GENEL BİR BAKIŞ

Fatih YILMAZ*

Öz: Ozan Önal, günümüzde eser vermekte olan bir Türk şairidir. Şiirlerinde genel olarak hasret, vatan, keder, emek, ayrılık, kahramanlık, aşk, çile gibi izlekleri işlediği görülür. Şair oluşturduğu şiir atmosferi ile halk şiirinin sesini çağdaş şiire taşımış, geçmişten süregelen kültürel hassasiyetleri modern bir biçimle anlatma yoluna gitmiştir. Milliyetçi düşüncenin ağır bastığı yapıtlarında, Hüseyin Nihal Atsız, Ziya Gökalp, Namık Kemal, Cengiz Aytmatov ve Yahya Kemal gibi birçok şair ve yazarın tesiri görülür. Eserlerinden yola çıkılarak Türk ve İslam kültürünü, sözlü ve yazılı edebiyatı yakından takip ettiği görülen şairin, duygu ve tarihi harmanlayarak kaleme aldığı şiirlerinde kökünü beslediği kaynaklardan alan mistik bir derinlik de bulunur. Bu çalışmada, şairin eserleri iki temel izlek çerçevesinde ele alınmış ve anlam kapsamını genişleten metinlerle ilişkisi açığa çıkarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: milliyetçilik, Atsız, Ozan Önal, şiir, gelenek.

AN OVERVIEW OF OZAN ÖNAL'S POETRY

Abstract: Ozan Önal, "is a Turk who works. In his poems, themes such as longing, homeland, grief, labor, heroism, love, ordeal are seen in general. The poet carried the poetry of his people to the old poetry, and the ongoing deficiencies of the narrative are told in a modern way. in his solemn works, performances and audiences such as Hüseyin Nihal Atsız, Ziya Gökalp, Namık Kemal, Cengiz Aytmatov and Yahya Kemal can be seen. Due to the Turkish and Islamic composition of his works, he has a mystical origin that is rooted in his reading poems about the oral and drawn path and written with history. In this study, two basic themes will be discussed and will tend to expand with texts that expand the scope of meaning.

Key Words: nationalism, Atsız, Ozan Önal, poetry, tradition

1. Giriş

Şiir, dilin anlam, ses ve ritim öğelerini belli düzen içinde kullanarak bir olayı, ya da bir duygusal ve düşünsel deneyimi yoğunlaşmış ve sıradanlıktan uzaklaşmış bir biçimde ifade etme sanatıdır. Bir başka deyişle duygu, çağrışım ve izlenimlerin dizeler hâlinde dile getirildiği söz sanatıdır. Bütün sanat eserleri gibi şiir de bir sanatçının ürünüdür. Her eserle onun yaratıcısı arasında az ya da çok bir ilişki olabileceğini farz edersek, bir şairin kültürel birikiminin, sanat zevkinin, dünya görüşünün, mizacının, tecrübelerinin herhangi bir şekil-

ORCID ID : 0000-0002-9703-6653

DOI : 10.31126/akrajournal.977633

Geliş tarihi : 02 Ağustos 2021 / Kabul tarihi: 09 Mart 2022

*Kastamonu Üniversitesi'nde Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümü.

de onun şiirine de yansiyabileceğini söyleyebiliriz.

Genelde edebiyat, özeldede şiir bir tarafıyla düşünce üzerine kurulur. Bu düşünce, günlük sıradan düşünceden felsefi düşünceye kadar genişleyebilir. Bununla birlikte edebiyat, bütün bir sistematik düşüncenin veya felsefi sistemin ifade aracı olmaktan uzaktır. Sistematik düşünceyle de temasa geldiğinde bakışını onun çeşitli alanlarına yöneltmekle yetinir. Diğer sanat dallarında olduğu gibi şiir de hayatın derinlerinde yatan aslı gerçekliklere ve düşüncelere ışık tutar (Gariper, 2010). Dolayısıyla şiirde, şairin gerçekleriyle, hayatın gerçekleri birleşir. Şair içinde bulunduğu ruh hali, durum ve arzuladığı hal arasında hayaller ve istekler aracılığıyla bir bağ kurar. Bu bağ da şairle şiirini birbirinden ayırt edilemez bir bütünlüğe kavuşturur. Bu çalışmada, günümüzde eser veren şairlerden biri olan Ozan Önal ve şiirleri de bu anlayışla ele alınmıştır. Şairin eserlerinde genel hatlarıyla göze çarpan iki izlek bulunmaktadır. Bunlar, “yol/yolculuk: arayış” ve “gelenek ve milliyetçilik: Atsız’a uymak” olarak ifade edilebilir.

2. İzlekler

2.1. Yol/Yolculuk: Arayış

Yol ve yolculuk kavramları geçmişten bugüne insanoğlunun ana temalarından biri olmuştur. Yolculuk, zaman ve mekân içinde her ne kadar sıradan bir yer değiştirme anlamı taşısa da mistik anlamda, insanın mevcut varlığını bir tarafa bırakıp metafizik bir tecrübe yaşamasıdır. Bu ana tema tarihten bu yana hep konuşulan ve üzerine tartışılan önemli meseleler arasına girmiştir.

Böylelikle birçok din ve felsefi öğretilerde insanın hakikat arayışı veya ruhun asıl vatanına doğru manevî yolculuğu anlamında evrensel birer metafor olarak kullanılmıştır (Meçin, 2020: 334). Bu da yol ve yolculuk kavramlarının hem beşerî manada hem de ruhani manada geniş bir anlam çerçevesine sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle “yol metaforu” mitolojiden efsaneye, destandan hikâyeye, dini kıssalardan şiire kadar pek çok alanda kullanılan önemli bir tema haline gelmiştir.

Bu bakımdan bütün kültürlerde yol ve yolculuk bireyin dünyadaki kazanımlarını ve kişiliklerini çevreleyen, duyarlılıklarının ortaya çıkmasını sağlayan bir sembol olarak düşünülebilir (Şimşek, 2019: 120). Pek çok şairin ve yazarın çalışmalarında yol ve yolculuk metaforunu görmek mümkündür.

Yola çıkmak; sembolik anlamda başkalaşmayı, artık eskisi gibi olmamayı, bir keşmekeşin içine girmeyi ama bireyin ihtiyaç duyduğu yenilenmeyi de sağlayan bir olgudur. Yolculuk, yitip gitme, sayısız fiziksel, psikolojik ya da psişik tehlikelerle yüzleşme, insanı olmak istediği biçime sokacağı bir tekâmül sürecidir (Çobanoğlu, 2015: 58). Örneğin Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Nazım Hikmet ve İlhan Berk gibi yazar/şairler bu metaforu şiirlerinde

sıkça kullanmışlardır. Günümüz çağdaş şairlerinin de bu metaforları kullandıklarını görürüz. Bunlardan biri Ozan Önal'dir. Önal'ın "Atsız'a uymak", "Sancılı yol" ve "Seyahat" şiirlerinde yol ve yolculukla ilgili sembolleri görmek mümkündür. Bu şiirler, farklı çağrışım alanlarıyla okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Bu çağrışımlardan genellikle "hayat, gaye, ömür ve ölüm" ön plandadır.

*Bulutlar yeri kapatmış bir çarşaf gibi,
Ay, gökyüzünde mücadelesini yitirmiş.
Yol sanki ucu görünmeyen bir kuyu dibi,
Tüm nesnelere sanki bu siyaha yenilmiş.*

***Yürüyorum; yolum uzun!**
Her yanda fırtınanın şarkıları.
Etrafımda dört dolanıyor,
Siyahın o ukalâ arkadaşları (Sancılı Yol)*

*Ben burada kalan son yolcu,
Ve birazdan gelecek son tren,
Bu yolun görünmüyor ucu,
Ne zaman çalacak acaba siren? (Atsız'a Uymak)*

*Düştüysen bedenime sır
Ahirette buluşuruz...
Bir gece vakti, son trenle geleceğim.
Yol uzun, ömür kısa... (Geleceğim)*

Önal'ın "Sancılı yol" şiirinde *yürüyorum; yolum uzun!* dizesi, "Atsız'a uymak" şiirinde *yolun görünmüyor ucu* dizesi ve "Geleceğim" şiirinde de *yol uzun, ömür kısa* dizesi anlam itibarıyla birbirine benzemektedir. Her üç şiirde de yol ve yolculuk kavramı, istenilen veya amaçlanan şeyin gerçekleşmemesini konu edinmektedir. Ayrıca "Atsız'a uymak" ve "Geleceğim" şiirinin yuvarıkta zikredilen dizelerinde görülen "tren" ve hatta "son tren" tekrarlanan motif olarak okuyucunun dikkatini çekmektedir. Zira yolculuk varsa bunun bir de uygulama yolu olmalıdır. Yayan gidilen yol ve yolculuk, araçla gidilen yol ve yolculuk veya tren ile gidilen yol ve yolculuk da diğer "yolculuk vasıtaları" gibi dikkat gerektirmektedir. Cumhuriyetin ilk on yılında yurdun baştan başa "demir ağ"larla örülmesi, ülkede her yere ulaşımın mümkün olduğu gösterirken burada Ozan Önal'ın gelişini son trene bırakması manidardır. Bu bakımdan şiirde karamsar bir havanın hâkim olduğu söylenebilir. Buradan Ozan Önal'ın şiirleri Hüseyin Nihal Atsız, Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmet Haşim'in şiirlerine benzediği veya benzemeye çalıştığı söylenebilir. Ahmet Haşim'in yollar şiirinde de karamsar hava hâkimdir.

*Yollar
Ki gider kimsesiz, boş, sonsuz
Yollar
Hep birer sessizlik çizgisi oldu
Akşamın tozlu göğsünde.¹*

Yahya Kemal Beyatlı'nın "Sessiz gemi" şiirinde yol-yolcu-yolculuk ile ilgili şu dizeler dikkat çeker;

*Artık demir almak günü gelmişse zamandan
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.
Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol;
Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.²*

Atsız da yol metaforu ile ilgili bir şiirinde yolun sonsuzluğunu şu şekilde ifade etmiştir:

*İster düşün... Kendini ister hayale kaptır...
Uzar uzar, çünkü hiç sonu yoktur yolların.
Bakarsın aldanmışsın, gördüğün bir seraptır
Sevimli bir hayale açılırken kolların.³*

Şairin, anlamlar semtine varmak, sanatta, düşüncede ve şiirde güzele ulaşmak için ruh ve hayal âleminde bir yolculuğa çıktığını ve bu yolda bazı şairlerden etkilendiği söylenebilir. Fakat bu yol hem uzun hem meşakkatli hem de tehlikelerle doludur. Bunun yanında bu yola rehbersiz çıkmak da mümkün değildir. Bu sebeple şair bunun zorluğunu "Bu yolun görünmüyor ucu" ve "yol uzun, ömür kısa" dizeleriyle ifade etmiştir.

Konuyla ilgili olarak Alman filozof ve psikiyatrist Karl Jaspers'in ifade ettiği gibi "yolda olmak" kavramı, hakikatin peşinde olmak ve hakikati bilmek için çabalayarak, arayarak yolda olmak yahut anın kemâl ve huzurunu bulmaktır (Jaspers, 1997: 31). Bu bilgilerden hareketle Ozan Önal'ın şiirlerinde karşılaşılan yol ve yolcu, hüznü yürüyüşte sıkça karşılaşılan imgelerdir. Yol ve yolda olmak Önal için bir kaçıştır ve bu yolda herhangi bir çıkış söz konusu da değildir. Şair bu süreçte bir amaca varmak istese de duygular buna izin vermemektedir. Dolayısıyla Önal'ın şiirlerinde yol ve yolculuk şairin yazgısıdır denilebilir. Şair bu şiirleriyle hem yolculuğun yalnızlığını hem de

1. <https://www.antoloji.com/yollar-330-siiri/> 15.06.2021

2. <https://www.antoloji.com/sessiz-gemi-yahya-kemal-beyatli-yorum-aysun-asar-siiri/> 15.06.2021

3. <https://www.antoloji.com/yollarin-sonu-siiri/> 16.06.2021

yolculuğun zorunlu oluşunu anlatmak istemektedir; zira çıktığı yol, şairi idealine götürecektir yoldur. Bu da engellerle doludur.

2.2. Gelenek ve Milliyetçilik: Atsız'a Uymak

Geçmişten bugüne kaleme alınan ulus, millet, milliyetçilik gibi mefhumlar hakkındaki yazılardan kapsamlı bir literatürün meydana geldiği söylenebilir. Esasında milliyetçilik, politik bir yönelim ve fikir eğilimi olarak 19. yüzyılın sonlarıyla 20. yüzyılın başlarında dünya politikası içinde etkin bir konuma yükselmiştir (Bölükbaşı, 2018: 46). Latince doğum (doğmak) manasını veren *nascare* ile dünyaya gelinen yer, kökünün bir yere bağlı olması anlamındaki *natio* sözcüğünün birleşimi, Hint-Avrupa dillerinde *ulus* yahut *millet* kavramının karşılığı olarak bilinen “nation” kelimesini doğurmuştur. Bu sözcük, modern çağ öncesinde ise dünyaya gelinen yer açısından ortak bir yazgıyı paylaşan insan toplulukları için kullanılmıştır. Aynı zamanda “nation” kelimesi, bu devirlerde Batı dünyasında boylardan küçük, ailelerden büyük ve yaradılış itibarıyla bazı ortak özellikler barındıran insan topluluklarına da karşılık gelmektedir (Çancı, 2008: 106-107). Özellikle Fransız İhtilali sonrası, millî bilinç, ulusal bağ, milliyetçilik gibi kavramlar, genişleyen “bağımsızlık” atmosferiyle birlikte büyük bir güç kazanmış ve ulus devletlerin oluşmasındaki fikri altyapıyı oluşturmuştur.

Bu bağlamda Türk milliyetçiliği de kozmopolit bir toplum yapısına sahip Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde filizlenerek, özellikle cumhuriyetin ilk yıllarında edebî, siyasi ve sosyal çevrenin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Yusuf Akçura, Ziya Gökalp gibi isimlerin ideolojik temelini oluşturduğu bu anlayış, imparatorluktan ulus devlete geçiş döneminde, 1911 ve 1923 yılları arasında edebiyatta da “Millî Edebiyat Devri” olarak anılan “ulusçuluk” dönemini doğurmuştur. Bu dönemde bilhassa; Ömer Seyfettin, Halide Edip, Yakup Kadri, Ali Canip Yöntem gibi isimler *Genç Kalemler* bünyesindeki yazılarıyla dikkat çekmiştir (Aslan, 2016: 11-13).

Akabindeki süreçte, İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sırasında dünyada oluşan siyasi atmosfer, millî yönelimlerin artmasına neden olmuş ve “Türkçü – Turancı” akımların oluşmasına imkân sağlamıştır. 1930 ile 1945 yılları arasında öncülüğünü yaptığı *Atsız Mecmua* ve *Orhun* dergileriyle Hüseyin Nihal Atsız bu dönemin en radikal Türkçü – Turancı şahsiyetlerinden birisi olmuştur (Aslan, 2016: 27-35). Etkin yıllarından bugüne değin birçok insanın milliyetçi düşüncelerinin şekillenmesinde Atsız'ın önemli bir yeri olmuştur. Bu onun hem akademik hem politik hem de edebî yönünün kuvvetli olmasının bir sonucudur. Atsız, faal olarak milliyetçi düşüncelerini savunurken, bir yandan da tarihi ve geleneği kurgu yoluyla romanlarına ve şiirlerine taşımış, düşüncelerine edebî ve ebedi bir ruh kazandırmıştır. Dolayısıyla kendisinden sonra gelen

onunla aynı görüşteki şair ve yazarlar onun eserlerini okumuş ve onun gıyabi tedrisatından geçmiştir.

Günümüzde kendini “vatan-millet aşığı bir Türk milliyetçisi” olarak tanımlayan şair Ozan Önal da Atsız’ın açtığı bu manevi yolun takipçisidir. Henüz küçük yaşlarda memleket sevdalısı, millet aşığı şair, yazar ve düşünürlerin eserleriyle tanışan şair, duvarlarına Türk bayrağı asılı kütüphanesinde zihnine şiirlerinde de değindiği gibi Atsız’ın söylediklerini işlemiştir.

*Bu istasyon bomboş, ruhum bir hoş,
İtler bakıp gülüyor gözlerime.
Kimsesiz buralar, ışığın rengi çok loş,
Sanki Atsız, ispat etti sözlerini beynime.*

Kafiyelerin alt alta sıralanışındaki sihirle büyülenerek yazmaya başlayan şair, eli kalem tutmaya başladığı ilk yıllardan beri, okuduğu tarih kitaplarından, Türk örf ve âdetlerine temas eden yazar ve şairlerin eserlerinden beslenerek yeni sanatsal üretimler ortaya koymaya çalışmıştır. Kendi tabiriyle “kimsesiz, bomboş, loş ışıklarla dolu” bir istasyondadır ve o ıssızlıktan ve karanlıktan Atsız, Zeki Velidi Togan, Ziya Gökalp, Cengiz Aytmatov gibi yazar ve bilgelerin aydınlık düşünceleriyle sıyrılmıştır. Çok genç yaşlardan itibaren dünya tarihi ve edebiyatını da yakından takip etmeye başlayan şair, farklı coğrafyalardan ve farklı düşüncelerden pek çok yazarın kitaplarını okumuş ve güncel edebî, tarihî, sosyal gelişmeleri takip ederek eserlerine konu etmiştir. Böylelikle dünya edebiyatındaki manzum ve mensur eserleri Türk edebiyatındaki benzerleriyle karşılaştırma imkânını da bulmuş, bu mukayese edebilme olanağı sanatsal kişiliğini de beslemiştir. Örneğin, şair bu mukayeseler sonucu Türk yazarların kaleminden çıkan eserlerde diğer milletlerin yazarlarına oranla daha çok millî hassasiyet bulunduğunu tespit etmiş, Türk milletinin “vatan” kavramına yüklediği kutsiyetten etkilenerik, gurur duymuş ve millî kültürle ilgili kaynaklara daha ehemmiyetle eğilmiştir.

Şairin etkilendiği Nihal Atsız’ın da “vatan” ve “millet” kavramları üzerinde özellikle durduğu görülür. Atsız’a göre dünyada “millet” tanımına karşılık gelebilecek sadece Türk milleti bulunduğundan, bu kavramla ilgili umumi bir tarif yapmak gereksizdir. Çünkü Türk’ün tanımının yapılmasının “millet” sözcüğünü de açıklayacağını düşünmüştür. Ona göre Türklük kanla, dille ve ülküsü Türklük olmakla ilgilidir (Atsız, 1934: 12). Ancak Atsız bunların yanında Türklüğü yalnızca kan bağı içine hapsetmeyerek ulus olmanın gerekliliklerini “millî bağlılık” ekseninde ele alır. Zira bahsi geçen bu millî bağlılık, kişinin yalnızca biyolojik veya dilsel nitelikleriyle ilgili kalmayıp bununla beraber öz benliğini tarif etme şekliyle de alakalıdır. Bu yönüyle de Mustafa Kemal’in aynı topraklar üzerinde yaşayan, ortak tarihi, kültürü paylaşan ve kendini bu

ortak mirasın taşıyıcısı konumundaki Türk ulusunun ve Türk devletinin bir parçası olarak gören milliyetçilik anlayışıyla da benzerlik gösterir. Şair de bu anlayışı benimseyerek, ideoloji ayırt etmeden Anadolu topraklarında yaşamış “vatanını, milletini seven” bütün şair ve yazarların eserlerini ortak bir miras olarak görmüş ve bu geniş mirastan faydalanmıştır. Bir şiirinde şöyle seslenmektedir:

*Geri dönmem doğru olmaz,
Mutlaka bu trene bineceğim.
Yine Atsız'ın sözüne uyup,
Saldırıp geri dönmeyeceğim.*

Şairin bu dizelerinin Nihal Atsız'ın “Kahramanlık” adlı şiirine bir gönderme olduğu görülür.

*Kahramanlık ne yalnız bir yükseliş demektir,
Ne de yıldızlar gibi parlayıp sönmeektir.
Ölmezliği düşünmek boşuna bir emektir;
Kahramanlık; saldırıp bir daha dönmemektir.*

İki şiirde de “fedakârlık”, “kararlılık” ve inandığı mefkûreden “emin olma” hali söz konusudur. Şairin yalnızca epik değil lirik konulu şiirlerinde de Atsız etkisiyle örtüşebilecek “sonunu düşünmeme”, “geri gelmeme”, “dönmeme” anlayışı hâkimdir. Bu Türk geleneğinde, özellikle de Anadolu kültüründe görülen mertlik, gururlu olma, sözünün eri olma tavrıyla da açıklanabilir. Nitekim bu kararlılığı yansıtan bir başka şiirinde yine Atsız'ın dizelerine yapılmış göndermeler görülür:

*Sevilmek için, yanardöner olamam
Zamanı gelince hak vereceksin
Tekrarlıyorum işte Atsız'ın sözünü,
Bir gün beni mutlak seveceksin (Ozan Önal, Atsız'a Uymak)*

*Ram ol bana, ruhun yeni bir aleme girsin
Yazılmış kaderin: Aşkına ömrünce esirsin!
Aklınla, şuurunla, hayalinle bilirsin.
Mutlak seveceksin beni, bundan kaçamazsın...⁴*

(Hüseyin Nihal Atsız, Mutlak Seveceksin)

3. Sonuç

Platon'un yansıtma kuramına göre sanatçı, çevresinde gördüklerini yahut onların benzerlerini ortaya koyar ya da sanat eseri vasıtasıyla asıllarına öykü-

4. <https://www.antoloji.com/mutlak-seveceksin-siiri/> 22.05.2021

nerek yeni biçimlerini oluşturur. Bu döngü sanatın bir dalı olan şiirin kendi içinde de benzer bir minvalde ilerler. Yazmaya yeni başlayan şair veya romancılar genellikle kendinden önceki yazar ve şairlerin eserlerini okuyarak, onlara öykünür ve kendilerine gerek üslup gerekse karakter olarak rol model alırlar. Bu belli bir birikimin üzerine yeni taşlar koymaya olanak sağlarken bir yandan da birikimin gelecek kuşaklara aktarılmasında manevi açıdan önemli bir rol oynar.

Günümüz şairlerinden Ozan Önal'ın şiirlerinde de Türk şiir geleneğinin izleri görülür. Şair Türk şiirinde yüksek etki uyandırmış ve kendilerinden sonraki dönemlere tesir etmiş Yahya Kemal, Hüseyin Nihal Atsız, Necip Fazıl Kısakürek, Namık Kemal gibi usta şairleri yakından takip etmiş, eserlerine nazireler yapmıştır. Örneğin, "Son gemi" isimli şiirinde Yahya Kemal'in "Sessiz gemi" şiirinin izleri görülür. "Atsız'a uymak" şiirinde ise bizzat Atsız'ı konu alırken, şiirlerinin genelinde de Atsız'ın şiir üslubunun etkileri sezilir. Keza "Yılgınlığa inat" şiirinde de "bin fersaktan gelip konaklamak istesen de / gönül odalarım da sana küçücük bir yer kalmadı" dizeleri Necip Fazıl'ın "Otel odaları", "Ölünün odası" gibi şiirlerinde kullandığı "oda" ifadesini akla getirir. Önal'ın şiirleri genellikle bu örneklerde de olduğu gibi okuduğu, benimsediği şairlerin şiirlerinden parçalar taşır.

Şairin muhteva yönünden olduğu kadar biçimsel açıdan da Türk şiir geleneğinin özelliklerini eserlerinde kullandığı görülür. Tamamı ölçülü, kafiyeli olan şiirlerinde genellikle Türklerin şiirdeki millî ölçüsü olan "hece ölçüsü" kullanılmıştır.

Önal'ın eserlerinde dikkat çeken bir diğer nokta ise "Ay" (hilal) ve "Yıldız" sözcüklerinin sık kullanılmasıdır. Şairin milliyetçi bir çizgide hayat görüşüne sahip olması, Ay simgesiyle hilali vurgulamak istediğini düşündürülebilir. Hilal kelimesi Arapçada sevinmek, çılgılık atmak, parlamak, belirlemek manalarını veren "hell" kökünden türemiştir. Bu ifade ayın tekrar görülmeye başladığı dönemdeki heyecanı ifade eder. Dolayısıyla hilalin bir anlamı da "yeni bir hayat" ve doğum" olarak ifade edilebilir (Gök ve Kutlu 2005: 275-283). Önal'ın, umumi olarak yoğun bir arayışın hâkim olduğu dizelerinde ay ve yıldız sembollerini defaten kullanması, şairin içinde bulunduğu arayışı yeni bir doğum, değişim ve dönüşümle sonuçlandırma arzusu taşıdığı bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Öte yandan hilal ve yıldız (ay-yıldız) hem tek başlarına hem de beraber kullanıldıklarında Türk ve İslam medeniyetinde ideolojik bir simge, bir sancak ve Müslümanların diğer topluluklar arasında ayırt edilmesini sağlayan bir semboldür.⁵ Dolayısıyla Türk ve İslam kültürünü benimsemiş şairin,

5. Türk edebiyatının önemli yazarlarından Sevinç Çokum'un *Hilal Görününce* (İstanbul: Cönk Yayınları, 1984) romanında "hilal" ve onun "görünmesi" ile alakalı önemli göndermeler

şairlerinde bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde bu simgeleri işleme yoluna gittiği de düşünülebilir.

Önal'ın şiirlerinde genel olarak dikkat çeken temalar yol, yolculuk, vatan, millet sevgisi ve yalnızlıktır. Şair yolu hem mefkûre hem de seyahat anlamıyla kullanmış, kelimenin iki manasına da değinmiştir. Şiirlerdeki yol, yola çıkma, geri dönmeme gibi ifadeler, şairin içinde bulunduğu durum ile arzuladığı durum arasındaki uçurumları ortaya koyarken, bir yandan da mefkûresine ulaşmak adına sergilediği kararlı tutumu da yansıtır. Şair ıssızlık, yalnızlık, köz, gece gibi söylemlerle içinde bulunduğu karamsar durumu ifade ederken, bir yandan da “yol”, “yolculuk” gibi şiirlerinde gösterdiği kararlılıkla, karanlıktan aydınlığa gitme arzusu taşıyan ümit verici bir duruş sergiler.

vardır. Roman, 1853-1856 arasında Kırım'ın Ruslar tarafından işgali ve Osmanlı'nın bu işgale son vermek amacıyla asker göndermesi fikri üzerine kurgulanmıştır. Kırım halkını temsilen, gelenek ve göreneklerin, Osmanlıya bağlılığın timsali olan Nizam dede, Osmanlı askeri gelene-kadar halkın bilinçlendirilmesi, hazırlıkların yapılması için uğraşır. Bir taraftan da torunlarını destanlarla büyüterek onların birer “kahraman” olarak yetişmesine çalışır. Kırım'ın şanlı Giray Hanları döneminde “hilal görüldüğü” zaman düşman üzerine sefere çıkılması âdetendir. Bu yüzden “hilal” kavram olarak büyük önem kazanır. Nitekim Osmanlı bayrağı da “üç hilal” olarak şekillenmiştir.

KAYNAKÇA

- Meçin, Mahmut (2020). “Felsefe ve Tasavvufta Sefer Metaforu: Akli ve Manevi Yolculuk”, *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, C. 2, S. 54: 329-353.
- Şimşek, Yaşar (2018). “Yol ve Yolculuk Bağlamında Nalan Barbarosoğlu'nun Yol Işıkları Eseri”, *Erdem Dergisi*, S. 34, s. 117-138.
- Gariper, Cafer (2010). “Şiirde Duygu-Düşünce Diyalektiği ve Bahtiyar Vahapzade'nin Şiiri”, *Erdem Dergisi*, Sayı: 57, s. 87-100.
- Jaspers, Karl (1997). *Felsefe Nedir*. (Çev. İsmet Zeki Eyüpoğlu). Say Yayınları, İstanbul.
- Çobanoğlu, Mehmet (2015). “Yol, Yolcu ve Yolculuk Bağlamında Hilmi Yavuz'un Yolculuk Şiirlerini Anlamak”. (Bitirme Tezi). Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum.
- Atsız, Hüseyin Nihal (1934). “Türk Irkı: Türk Milleti”, *Orkun*, Sayı: 9, s. 9-12.
- Gök, N. ve Kutlu, M. (2005). “Hilal ve Ay-Yıldız Motifi Sembol ve İdeolojik Kullanım”. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, S. 31, s. 267-287.
- Bölükbaşı, Yusuf Ziya (2018). Türkçü-Turancı Milliyetçiliğin Düşünsel Temelleri Üzerine Bir İnceleme”. *Akademik Hassasiyetler*, C. 5, S. 10, s. 45-60.
- Aslan, B. (2016). “Hüseyin Nihal Atsız'ın Romanlarında Millî Romantik Duyuş Tarzı”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ardahan.
- Çancı, H. (2008). “Değişmeyen Boyutları Bağlamında Milliyetçiliğe Teorik ve Kavramsal Bir Bakış”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 13, S. 2, s. 105-116.